

NAJWYŻSZA IZBA KONTROLI
DELEGATURA W KRAKOWIE

LKR.410.13.3.2024

Grzegorz Wojtanowski
Nadleśniczy
Nadleśnictwo Gromnik
ul. Generała Andersa 1
33-180 Gromnik

WYSTĄPIENIE POKONTROLNE

P/24/094 – Adaptacja gospodarki leśnej Lasów Państwowych do zmian klimatycznych

I. Dane identyfikacyjne

Jednostka kontrolowana	Nadleśnictwo Gromnik, ul. Generała Andersa 1, 33-180 Gromnik (dalej: <i>Nadleśnictwo</i>)
Kierownik jednostki kontrolowanej	Grzegorz Wojtanowski, Nadleśniczy, od 28 stycznia 2021 r. W okresie objętym kontrolą funkcję kierownika jednostki poprzednio pełnił Eugeniusz Piech, Nadleśniczy, od 1 października 1992 r. do 27 stycznia 2021 r.
Zakres przedmiotowy kontroli	Prowadzenie gospodarki leśnej
Okres objęty kontrolą	Lata 2019-2024 do dnia zakończenia kontroli (4 października 2024 r.), z wykorzystaniem dowodów sporządzonych przed tym okresem, mogących mieć wpływ na ocenę realizacji kontrolowanej działalności.
Podstawa prawna podjęcia kontroli	art. 2 ust. 1 ustawy z dnia 23 grudnia 1994 r. o Najwyższej Izbie Kontroli ¹
Jednostka przeprowadzająca kontrolę	Najwyższa Izba Kontroli Delegatura w Krakowie
Kontroler	Mariusz Pindral, główny specjalista kontroli państwowej, upoważnienie do kontroli nr LKR/95/2024 z 1 lipca 2024 r. oraz nr LKR/135/2024 z 2 października 2024 r. (akta kontroli str. 1-3, 584)

¹ Dz. U. z 2022 r. poz. 623, dalej: *ustawa o NIK*.

II. Ocena ogólna² kontrolowanej działalności

OCENA OGÓLNA

NIK ocenia pozytywnie prowadzenie w latach 2019-2024 (do 4 października 2024 r.) przez Nadleśnictwo gospodarki leśnej z uwzględnieniem potrzeby dostosowania jej do zmian klimatycznych.

Uzasadnienie oceny ogólnej

Nadleśnictwo podejmowało prawidłowe i rzetelne działania z zakresu hodowli i ochrony lasu (m.in. promowanie odnowień naturalnych, kształtowanie lasów wielogatunkowych i różnowiekowych), ochrony różnorodności biologicznej (m.in. pozostawianie drzew biocenotycznych, ochrona fauny) oraz retencji wodnej, które zmierzały do adaptacji gospodarki leśnej do zmian klimatu. Dzięki podejmowanym przez pracowników Nadleśnictwa działaniom zaradczym szkody wywołane przez czynniki biotyczne i abiotyczne nie spowodowały zagrożenia trwałości lasu. Rzetelnie wykonywano również zadania w zakresie zabiegów gospodarczych określonych w Planie Urządzenia Lasu (PUL) na lata 2013-2022 i 2023-2032. Ponadto Nadleśnictwo zaplanowało w perspektywie inwestycyjnej 2025-2028 działania w ramach *Kompleksowego projektu adaptacji lasów i leśnictwa do zmian klimatu – mała retencja oraz przeciwdziałanie erozji wodnej na terenach górskich*³.

Nadleśniczy podejmował skuteczne działania zmierzające do przejęcia w zarząd Państwowego Gospodarstwa Leśnego Lasy Państwowe⁴ gruntów Skarbu Państwa⁵ oraz nabywał grunty na cele prowadzenia gospodarki leśnej. Łącznie w okresie objętym kontrolą Nadleśnictwo przejęło w zarząd PGL LP grunty SP o łącznej powierzchni 9,11 ha oraz nabyło nieruchomości o powierzchni 24,64 ha.

Pracownicy merytoryczni Nadleśnictwa byli w sposób należyty przygotowani do realizacji zadań z zakresu gospodarki leśnej w zmieniających się uwarunkowaniach klimatycznych, poprzez uczestnictwo w różnorodnych szkoleniach obejmujących zagadnienia z tym związane, w tym dotyczących ochrony przeciwpożarowej.

Nadleśnictwo spełniało wymagania ochrony przeciwpożarowej lasów, w szczególności poprzez opracowanie i coroczne uaktualnianie dokumentu *Sposoby postępowania na wypadek powstania pożaru lasu*, jak również wywiązało się z obowiązku, o którym mowa w § 39 ust. 2 pkt 2, 4 i 5 rozporządzenia Ministra Spraw Wewnętrznych i Administracji z dnia 7 czerwca 2010 r. w sprawie ochrony przeciwpożarowej budynków, innych obiektów budowlanych i terenów⁶, tj. zapewniło i utrzymywało źródła wody dla celów przeciwpożarowych, oznaczyło stanowiska czerpania wody oraz posiadało bazę sprzętu do gaszenia pożarów. Ponadto utrzymywano drogi leśne i dojazdy przeciwpożarowe w stanie dobrym lub zadawalającym oraz zapewniono wydajne punkty czerpania wody.

Nadleśnictwo przestrzegało postanowień rozporządzenia Ministra Klimatu i Środowiska z dnia 27 marca 2023 r. w sprawie wymagań dobrej praktyki w zakresie gospodarki leśnej⁷.

W zakresie objętym kontrolą NIK, Nadleśnictwo prawidłowo i rzetelnie realizowało zalecenia wynikające z przeprowadzonych w nim kontroli oraz terminowo rozpatrywało wpływające wnioski. Zrealizowano obowiązki informacyjne w formie zgodnej z załącznikiem do rozporządzenia Ministra

² Najwyższa Izba Kontroli formułuje ocenę ogólną jako ocenę pozytywną, ocenę negatywną albo ocenę w formie opisowej.

³ Dalej: *MRG3*.

⁴ Dalej: *PGL LP*.

⁵ Dalej: *SP*.

⁶ Dz.U. 2023 r. poz. 822; dalej: *rozporządzenie w sprawie ochrony przeciwpożarowej budynków*.

⁷ Dz. U. poz. 672; dalej: *rozporządzenie w sprawie dobrej praktyki*.

Środowiska z dnia 22 września 2010 r. w sprawie wzoru oraz zawartości i układu publicznie dostępnego wykazu danych o dokumentach zawierających informacje o środowisku i jego ochronie⁸.

III. Opis ustalonego stanu faktycznego

Opis stanu
faktycznego

1. Przygotowanie organizacyjne

1a. Nadleśnictwo położone jest we wschodniej części województwa małopolskiego (98% gruntów Nadleśnictwa), obejmuje również niewielki fragment województwa podkarpackiego (2% gruntów Nadleśnictwa). Powierzchnia ogólna gruntów zarządzanych przez Nadleśnictwo (zgodnie z Ewidencją Gruntów i Budynków wg stanu na 1 stycznia 2023 r.) wynosiła 8 195,2858 ha (bez gruntów we współwłasności). Były to w przeważającej części grunty leśne oraz w niewielkiej części grunty rolne, budowlane i nieużytki. Powierzchnia gruntów we współwłasności wynosiła 7,6900 ha i były to wyłącznie grunty leśne. Powierzchnia ogólna Nadleśnictwa razem z gruntami we współwłasności wynosiła 8 202,9758 ha. Powierzchnia ogólna gruntów Nadleśnictwa według podsumowania opisów taksacyjnych wyniosła 8 195,35 ha (bez gruntów we współwłasności, a z gruntami we współwłasności 8 203,04 ha). Różnica pomiędzy powierzchnią z Ewidencji Gruntów i Budynków i z opisów taksacyjnych wynikała z zaokrąglenia powierzchni wydzieleń w opisach taksacyjnych do dwóch miejsc po przecinku.

Nadleśnictwo podzielone było na osiem leśnictw (Bogoniowice, Bieśnik, Kąsna Górna, Burzyn, Bistuszowa, Pleśna, Zalasowa, Skrzyszów). Średnia powierzchnia leśnictwa, bez gruntów we współwłasności, wynosiła 1 024,42 ha. Najmniejszym powierzchnio było leśnictwo Skrzyszów – 738,49 ha, największą powierzchnię miało leśnictwo Bieśnik – 1 273,21 ha.

Nadleśnictwo Gromnik sprawowało nadzór nad gospodarką leśną w lasach niestanowiących własności Skarbu Państwa o powierzchni 15 306 ha w czterech obwodach nadzorczych (Ciężkowice, Gromnik, Tarnów, Tuchów).

(akta kontroli str. 4)

Okolo 68% powierzchni Nadleśnictwa stanowiły drzewostany powyżej 60 lat. Drzewostany III i IV klasy wieku stanowiły 39,1% udziału powierzchniowego oraz 44,0% udziału miąższościowego. Udział drzewostanów I i II klasy wieku wynosił 12,6% (wzrost z 9,8% w poprzedniej rewizji).

Na początku poprzedniej rewizji (lata 2013-2022) drzewostany w klasie odnowienia stanowiły 32,8% powierzchni drzewostanów (2 601,12 ha), a drzewostanów w klasie do odnowienia nie wykazano. W obecnej rewizji (lata 2023-2032) zinwentaryzowano 2 314,44 ha (29,2%) drzewostanów w klasie odnowienia oraz 9,94 ha – 0,13% drzewostanów w klasie do odnowienia (drzewostany, gdzie zaczęto cięcia rębne, ale jeszcze nie uzyskano dostatecznej ilości odnowień). Spadek powierzchni drzewostanów w klasie odnowienia – jak poinformował Zastępca Nadleśniczego – był skutkiem realizacji zaprojektowanych w poprzedniej rewizji rębni złożonych (cięć uprzątających).

Udział powierzchniowy drzewostanów 100-letnich i starszych wynosił 32,7%, a miąższościowy – 31,0%. Wśród nich znajdowały się drzewostany cenne, niepodlegające użytkowaniu z różnych względów, np. ochronnych, ekologicznych.

(akta kontroli str. 4-5)

Na gruntach należących do Nadleśnictwa znajdowały się dwa rezerваты przyrody (Rezerwat Debrza, Rezerwat Styr), zajmujące łączną powierzchnię

⁸ Dz. U. Nr 186, poz. 1249.

(leśna zalesiona) 104,65 ha, co stanowiło 1,3% powierzchni leśnej Nadleśnictwa. Lasy ochronne stanowiły 98,2% lasów Nadleśnictwa, reprezentując następujące kategorie ochronności: lasy glebochronne i wodochronne – 2 428,86 ha (31,2%), lasy glebochronne – 2 348,94 ha (30,1%), lasy stanowiące drzewostany nasienne – 21,31 ha (0,3%), lasy na stałych powierzchniach badawczych i doświadczalnych – 472,14 ha (6,1%), lasy w miastach i wokół miast – 2 524,87 ha (32,4%). W PUL na lata 2023-2032 dla Nadleśnictwa opisano lasy gospodarcze na łącznej powierzchni 38,34 ha bez współwłasności. Do lasów gospodarczych włączone zostały pozostałe lasy Nadleśnictwa niewymienione w decyzji o uznaniu lasów za ochronne oraz niebędące rezerwatami.

(akta kontroli str. 6)

Na obszarze Nadleśnictwa zinwentaryzowano 19 panujących gatunków drzew. Podstawowe gatunki lasotwórcze to: jodła, buk, sosna, dąb oraz olcha. Pozostałe 14 gatunków panujących stanowiły udział poniżej 1,0%.

Gatunki iglaste zajmowały 51,4% powierzchni leśnej Nadleśnictwa, a liściaste 48,6%. Głównymi gatunkami panującymi tworzącymi drzewostany w Nadleśnictwie były jodła (44,5%) i buk (41,1%). Znacznie mniejszą powierzchnię zajmowały drzewostany z panującą sosną (6,1% powierzchni), dębem (3,9%) i olchą (1,1%). Pozostałe gatunki stanowiły 3,2% powierzchni i miały mniejsze znaczenie dla gospodarki leśnej, natomiast duże dla bioróżnorodności ekosystemów leśnych Nadleśnictwa.

(akta kontroli str. 6-7)

1b. Według stanu na 30 czerwca 2024 r. w Nadleśnictwie było zatrudnionych 43 pracowników, z czego 27 posiadało wykształcenie wyższe, 14 wykształcenie średnie, i po jednym pracowniku z wykształceniem zawodowym i podstawowym. Nadleśnictwo zatrudniało 30 pracowników merytorycznych, z których 29 miało wykształcenie leśne oraz jedna osoba wykształcenie średnie (nieleśne), zajmująca się sprzedażą drewna. Pracownicy odbyli w okresie objętym kontrolą łącznie 27 szkoleń merytorycznych, w tym z zakresu objętego kontrolą oraz szkolenia przeciwpożarowe. Zakresy zadań, uprawnień i obowiązków pracowników merytorycznych były aktualne.

(akta kontroli str. 162-165, 546-551)

1c. Nadleśniczy wyjaśnił, że Nadleśnictwo boryka się z następującymi problemami:

- coraz częstsze występowanie ekstremalnych zjawisk pogodowych (nawalne deszcze, silne wiatry, opady mokrego śniegu), brak pokrywy śniegowej zalegającej w okresie zimowym, długotrwałe okresy suszy; wymienione zjawiska nie tylko wyrządzają bezpośrednie szkody w drzewostanach, ale przede wszystkim przyczyniają się do ich osłabienia oraz zwiększenia podatności na uszkodzenia powodowane przez patogeniczne grzyby, szkodliwe owady, a także półpasożyty (jemioła);
- brak zainteresowania młodych osób zatrudnieniem w sektorze usług leśnych, odpływ pracowników z tego sektora do innych branży gospodarki;
- coraz mniejszy areał gruntów możliwych do zakupu i zalesienia;
- szkodnictwo leśne w postaci m. in. zaśmiecania oraz nielegalnych wjazdów na tereny leśne, obcinania gałęzi na uprawach jodłowych, które są następnie wprowadzane do obrotu na targowiskach i straganach, rozjeżdżania upraw leśnych przez quady i motory crossowe;
- nieregularne występowanie lat nasiennych podstawowych gatunków lasotwórczych (jodła, buk, dąb), którego konsekwencją może być ograniczony zasób sadzonek do zakładania upraw leśnych;

- częsta krytyka pracy leśników, która może przyczyniać się do spadku zaangażowania pracowników w wykonywanie obowiązków, a także być źródłem frustracji;
- swoiste ograniczenia dla prowadzenia gospodarki leśnej w zakresie urządzania, ochrony i zagospodarowania lasu oraz utrzymania i powiększania zasobów i upraw leśnych może wywołać postępujący spadek cen drewna. W konsekwencji zmniejszonych przychodów nadleśnictw z tytułu sprzedaży drewna może zostać ograniczone lub zawieszone wykonywanie niektórych prac leśnych z zakresu zagospodarowania lasu.

(akta kontroli str. 156-157)

1d. W latach 2019-2024 (I półrocze) Nadleśnictwo poniosło koszty ogółem odpowiednio w wysokości: 12,3 mln zł, 13,5 mln zł, 14,8 mln zł, 14,5 mln zł, 15,5 mln zł oraz 8,7 mln zł. Koszty ochrony lasu przed czynnikami szkodliwymi wyniosły odpowiednio: 0,15 mln zł (1,22% kosztów ogółem), 0,18 mln zł (1,33%), 0,15 mln zł (1,01%), 0,20 mln zł (1,38%), 0,19 mln zł (1,23%) oraz 0,12 mln zł (1,38%). Koszty związane z hodowlą lasu wyniosły odpowiednio: 0,53 mln zł (4,31% kosztów ogółem), 0,74 mln zł (5,48%), 0,85 mln zł (5,74%), 0,82 mln zł (5,66%), 0,71 mln zł (4,58%) oraz 0,79 mln zł (9,08%). Koszty ochrony przeciwpożarowej wyniosły odpowiednio: 0,02 mln zł (0,16% kosztów ogółem), 0,02 mln zł (0,15%), 0,02 mln zł (0,14%), 0,04 mln zł (0,28%), 0,04 mln zł (0,26%) oraz 0,01 mln zł (0,11%). Koszty ochrony przyrody wyniosły odpowiednio: 0,02 mln zł (0,14% kosztów ogółem), 0,02 mln zł (0,14%), 0,01 mln zł (0,07%), 0,03 mln zł (0,19%), 0,03 mln zł (0,17%) oraz 0,11 mln zł (0,13%). Koszty łączne związane z wynagrodzeniami wyniosły odpowiednio: 4,95 mln zł (40,24% kosztów ogółem), 4,73 mln zł (35,04%), 5,17 mln zł (34,93%), 5,79 mln zł (39,93%), 5,94 mln zł (38,32%) oraz 2,72 mln zł (31,26%).

(akta kontroli str. 519)

Stwierdzone
nieprawidłowości

W działalności kontrolowanej jednostki w przedstawionym wyżej zakresie nie stwierdzono nieprawidłowości.

Opis stanu
faktycznego

2. Podejmowanie działań związanych ze zmianami klimatycznymi

2a. Nadleśnictwo podejmowało działania zmierzające do adaptacji gospodarki leśnej do zmian klimatycznych w zakresie: hodowli lasu, ochrony lasu, ochrony różnorodności biologicznej, retencji wodnej, jak również uczestniczyło w projektach z zakresu retencji wodnej organizowanych przez Dyрекcję Lasów Państwowych.

W zakresie hodowli lasu podejmowano następujące działania:

- 1) zachowywanie zmienności genetycznej populacji drzew decydującej o ich odporności na różne czynniki stresowe:
 - a) promowanie odnowień naturalnych;
 - b) wydłużanie okresów odnowienia i zwiększanie liczby wykorzystywanych lat nasiennych sprzyjających przekazywaniu pełnej puli genetycznej;
 - c) testowanie potomstwa drzew matecznych (uprawa testowa jodły w leśnictwie Bieśnik);
- 2) zmniejszenie i rozproszenie ryzyka hodowlanego:
 - a) dopasowanie składów gatunkowych do warunków siedliskowych;
 - b) stosowanie metod zagospodarowania możliwie najlepiej dopasowanych do wymagań ekologicznych poszczególnych gatunków drzew (ograniczenie stresu środowiskowego);
 - c) kształtowanie lasów wielogatunkowych i różnowiekowych w ramach możliwości stwarzanych przez warunki siedliskowe (rębnie złożone,

- wydłużanie okresu odnowienia, popieranie cennych domieszek biocenotycznych);
- d) wykorzystywanie naturalnych procesów ekologicznych (odnowienie samosiewem, sukcesja naturalna);
 - e) utrzymywanie bogatej bazy nasiennej obejmującej: wyłączone drzewostany nasienne (dla gatunku: buk zwyczajny, jodła pospolita, olsza czarna), gospodarcze drzewostany nasienne (dla gatunku: modrzew europejski, buk zwyczajny, brzoza brodawkowata, dąb szypułkowy, jesion wyniosły), źródła nasion (dla gatunku: lipa drobnolistna, klon jawor, czereśnia ptasia, grab pospolity), plantacyjną uprawę nasienną dla gatunku modrzew europejski;
 - f) szeroki asortyment sadzonek na szkółce leśnej w Pogórskiej Woli; aktualnie Nadleśnictwo produkuje sadzonki 12 gatunków drzew, w tym podstawowych gatunków lasotwórczych tj.: jodła pospolita, buk zwyczajny, dąb szypułkowy, sosna pospolita, olsza czarna oraz cennych domieszek uszlachetniających i biocenotycznych: klon jawor, lipa drobnolistna, modrzew europejski, grab pospolity, brzoza brodawkowata, dzika jabłoń oraz grusza pospolita; sadzonki większości wyżej wymienionych gatunków były produkowane w kilku cyklach, co pozwalało zapewnić stałe źródło materiału sadzeniowego do zalesień oraz odnowień prowadzonych przez Nadleśnictwo, a także właścicieli lasów niestanowiących własności Skarbu Państwa;
 - g) monitorowanie oraz ograniczanie liczebności zwierzyny płowej;
- 3) zwiększanie lesistości poprzez zalesianie gruntów porolnych (w 2024 r. zalesiono 0,75 ha gruntów porolnych w leśnictwie Zalasowa);
 - 4) przebudowa drzewostanów stanowiących monokultury na gruntach porolnych (w 2024 r. wykonano przebudowę drzewostanu świerkowego w leśnictwie Pleśna na powierzchni 1,72 ha).

(akta kontroli str. 8)

W zakresie ochrony lasu podejmowano następujące działania:

1. Monitorowanie, ocena zagrożenia, zapobieganie rozprzestrzenianiu się i zwalczanie patogenów grzybowych i owadów. Nadleśnictwo prowadziło stały monitoring drzewostanów jodłowych pod kątem występowania obłąki pędowej, obłąki korowej oraz choroby zamierania tegorocznych pędów jodły. W 2023 r. w leśnictwie Bistuszowa wykonano zabieg mechanicznego usuwania drzewek jodłowych porażonych przez obłąkę na powierzchni 0,90 ha. W latach 2019-2023 prowadzono obserwacje występowania brudnicy mniszki w drzewostanach z przewagą sosny. W związku z coraz mniejszym udziałem drzewostanów sosnowych w Nadleśnictwie, a także nowelizacją Instrukcji Ochrony Lasu, po wcześniejszym uzgodnieniu z Zespołem Ochrony Lasu w Krakowie, poczynając od 2024 r. do odwołania zawieszono obserwacje brudnicy mniszki.
2. Ochrona przed zwierzyną, która w warunkach Nadleśnictwa sprowadzała się do grodu sianką leśną nowo zakładanych upraw leśnych złożonych z dębu, jodły, jaworu oraz innych cennych gatunków domieszkowych, oraz w przypadku upraw niegrodzonych stosowanie repelentów.
3. Działania przeciwpożarowe związane z porządkowaniem poboczy dróg, otoczenia obiektów turystycznych z suchych gałęzi oraz śmieci, utrzymanie porządku wokół punktów czerpania wody do celów przeciwpożarowych, okresowe patrole Służby Leśnej w okresie zwiększonego zagrożenia pożarowego lasów.

W zakresie ochrony różnorodności biologicznej podejmowano następujące działania:

- 1) pozostawianie drzew biocenotycznych w postaci grup, kęp i pojedynczych drzew;
- 2) wywieszanie budek lęgowych dla ptaków oraz schronów dla nietoperzy;
- 3) grodu mrowisk.

W zakresie retencji wodnej podejmowano następujące działania:

- 1) remonty oraz bieżące utrzymanie zbiorników wodnych;
- 2) wyłączenie z użytkowania siedlisk heterogenicznych;
- 3) pozostawienie w stanie naturalnym otoczenia rzek i potoków.

(akta kontroli str. 8-9)

Nadleśnictwo uczestniczyło również w projektach:

1. „Kompleksowy projekt adaptacji lasów i leśnictwa do zmian klimatu – mała retencja oraz przeciwdziałanie erozji wodnej na terenach górskich” (MRG2). Były to działania retencyjne polegające m. in. na budowie małych zbiorników wodnych oraz innych obiektów służących podpiętrzaniu oraz spowolnieniu szybkiego odpływu wody. Miały one wpływ nie tylko na lokalne ograniczenie zagrożenia powodziowego, lecz także minimalizowanie strat powodowanych erozją wodną i suszą. W ramach projektu MRG2 w Nadleśnictwie przebudowano: zbiornik wodny w leśnictwie Zalasowa, zbiornik wodny w leśnictwie Bistuszowa, osiem przepustów w ciągu drogi leśnej w leśnictwie Kąsna Górna, dwa przepusty w ciągu drogi leśnej w leśnictwie Pleśna oraz dwa przepusty w ciągu drogi leśnej w leśnictwie Bistuszowa.
2. „Kompleksowy projekt adaptacji lasów i leśnictwa do zmian klimatu – mała retencja oraz przeciwdziałanie erozji wodnej na terenach górskich – kontynuacja” (MRG3). Powyższy projekt obejmował działania związane z adaptacją lasów do zmian klimatu poprzez wzmacnianie odporności na zagrożenia wynikające ze zmian klimatu w górskich ekosystemach leśnych. Działania ukierunkowane były na dalszą rozbudowę systemów małej retencji oraz przeciwdziałanie zbyt intensywnym wpływom wody powodującym nadmierną erozję wodną, a także przywracanie właściwych stosunków wodnych na siedliskach bagiennych i lęgowych. W ramach projektu MRG3 w Nadleśnictwie zaplanowano następujące zadania: przebudowa śródleśnego zbiornika wodnego w leśnictwie Zalasowa i zbiorników wodnych na terenie leśnictwa Skrzyszów, przebudowa przepustów w ciągu drogi leśnej w leśnictwie Pleśna oraz zabezpieczenie/likwidacja czynnego osuwiska na drodze leśnej w leśnictwie Pleśna.

Pozostałe działania podejmowane przez Nadleśnictwo obejmowały:

- 1) instalację odnawialnych źródeł energii (pompy ciepła) w budynkach będących w zasobie Nadleśnictwa (Osada Bistuszowa, Leśniczówka Pleśna),
- 2) szkolenia (stacjonarne oraz terenowe), narady,
- 3) działalność informacyjną i edukacyjną związaną ze zmianami klimatu.

(akta kontroli str. 9-10)

2b. Nadleśnictwo nie posiadało posterunku pogodowego.

(akta kontroli str. 11)

2c. W poszczególnych latach objętych kontrolą na terenie Nadleśnictwa wystąpiły następujące szkody spowodowane przez zwierzęta, owady i grzyby:

- w 2019 r.: obiałka korowa (powierzchnia występowania 6 ha), obiałka pędowa (1,2 ha), zamieranie pędów jodły (0,35 ha), szkody spowodowane przez zwierzęta jeleniowate (jeleń, daniel, sarna – 1,6 ha), bobry (0,42 ha) oraz obniżenie poziomu wód i susza (0,26 ha); nie odnotowano pożarów lasu;

- w 2020 r.: obiałka korowa (powierzchnia występowania 15,5 ha), obiałka pędowa (3 ha), zamieranie pędów jodły (2,05 ha), szkody spowodowane przez zwierzęta jeleniowate (2 ha), bobry (0,25 ha) oraz podtopienia (1,20 ar), jak również zmrożenia (1,59 ha); odnotowano dwa pożary lasu o powierzchni 0,01 ha każdy;
- w 2021 r.: obiałka korowa (powierzchnia występowania 10,7 ha), obiałka pędowa (0,95 ha), zamieranie pędów jodły (0,4 ha), szkody spowodowane przez zwierzęta jeleniowate (6,06 ha), bobry (1 ha); nie odnotowano pożarów lasu;
- w 2022 r.: obiałka pędowa (powierzchnia występowania 0,92 ha), szkody spowodowane przez zwierzęta jeleniowate (0,4 ha), bobry (0,1 ha), jemiola na jodle (97,02 ha); nie odnotowano pożarów lasu;
- w 2023 r.: obiałka korowa (powierzchnia występowania 1,88 ha), obiałka pędowa (0,9 ha), zamieranie pędów jodły (1,33 ha), szkody spowodowane przez zwierzęta jeleniowate (0,1 ha), bobry (0,18 ha), jemiola na jodle (315,13 ha) oraz szkody od śniegu (0,45 ha); nie odnotowano pożarów lasu;
- w 2024 r. (wg stanu na 17 lipca): obiałka korowa (powierzchnia występowania w trakcie inwentaryzacji), obiałka pędowa (w trakcie inwentaryzacji), zamieranie pędów jodły (w trakcie inwentaryzacji), bobry (0,2 ha), jemiola na jodle (292,63 ha); nie odnotowano pożarów lasu.

(akta kontroli str. 12-14)

Nadleśniczy wyjaśnił, że: „Nadleśnictwo w latach 2019-2024 nie szacowało strat finansowych związanych ze szkodami w lasach, z powodu braku metodyki wyceny, a także dużej pracochłonności towarzyszącej ustalaniu strat na przyroście dla każdego drzewostanu. (...) szkody (...) były na stosunkowo niskim poziomie, nie spowodowały zagrożenia trwałości drzewostanów, a jedynie przyczyniły się do ich chwilowego osłabienia. Pożary (...) w 2020 roku miały charakter pożaru pokrywy gleby, nie spowodowały strat finansowych w drzewostanach oraz mieniu.”

(akta kontroli str. 156-159)

Stwierdzone
nieprawidłowości

W działalności kontrolowanej jednostki w przedstawionym wyżej zakresie nie stwierdzono nieprawidłowości.

3. Realizowanie zadań gospodarczych zawartych w planie urządzenia lasu

Opis stanu
faktycznego

3a. W okresie objętym kontrolą gospodarka leśna w lasach będących w zarządzie Nadleśnictwa była prowadzona w oparciu o plany urządzenia lasu: PUL na lata 2013-2022 zatwierdzony decyzją Ministra Środowiska z 17 października 2013 r. oraz PUL na lata 2023-2032 zatwierdzony 18 sierpnia 2023 r. przez Ministra Klimatu i Środowiska. Na terenie Nadleśnictwa nie wystąpiły sytuacje (m. in. zjawiska klęskowe w postaci wielkopowierzchniowych wiatrołomów, gradacji szkodliwych owadów, pożarów) powodujące dezaktualizację obowiązujących planów urządzenia lasu oraz potrzebę dokonywania ich zmiany.

(akta kontroli str. 16-17)

Nadleśniczy wyjaśnił, że: „(...) obowiązujące przepisy prawa (w szczególności ustawa (...) o lasach oraz rozporządzenie Ministra Środowiska z dnia 12 listopada 2012 r. w sprawie szczegółowych warunków i trybu sporządzania planu urządzenia lasu, uproszczonego planu urządzenia lasu oraz inwentaryzacji stanu lasu) nie określają terminu zatwierdzenia planu urządzenia lasu. (...) nie występowały przesłanki uzasadniające podejmowanie przez Nadleśniczego działań w zakresie terminowego zatwierdzenia planu urządzenia lasu. (...) nadleśniczy nie odpowiada za zlecenie sporządzenia planu (...). Zgodnie z § 2 ust. 1 rozporządzenia Ministra Środowiska z dnia 12 listopada 2012 r. (...),

sporządzenie planu urządzenia lasu dla lasów stanowiących własność Skarbu Państwa będących w zarządzie Państwowego Gospodarstwa Leśnego Lasy Państwowe zleca dyrektor regionalnej dyrekcji Lasów Państwowych. (...) zatwierdzenie planu urządzenia lasu przez ministra właściwego do spraw środowiska ma charakter deklaratoryjny, a nie konstytutywny (...)."

(akta kontroli str. 156-159)

Pracownicy Nadleśnictwa uczestniczyli w następujących czynnościach związanych z opracowaniem planu urządzenia lasu:

- udział w posiedzeniu Komisji Założeń Planu (KPZ),
- uzgodnienie opisów taksacyjnych i wskazówek gospodarczych,
- wybór powierzchni lasów dla celów szkoleniowych (do spotkania wyjaśniającego pracownikom Nadleśnictwa metodykę inwentaryzacji zasobów drzewnych na założonych powierzchniach próbnych cięć pielęgnacyjnych),
- weryfikacja wstępnej wersji Elaboratu, Programu Ochrony Przyrody oraz Prognozy Oddziaływania na Środowisko,
- uzgodnienie planów zadań gospodarczych, planu cięć, tabel i wykazów,
- udział w odbiorach kolejnych etapów prac urządzeniowych,
- udział w naradzie techniczno-gospodarczej, w trakcie której Nadleśniczy przedstawił referat przedstawiający analizę gospodarki leśnej Nadleśnictwa Gromnik za lata 2013-2022.

Ponadto Nadleśnictwo przekazywało na bieżąco wykonawcy projektu planu urządzenia lasu informacje i dane niezbędne do realizacji prac z zakresu: ochrony przyrody, hodowli i użytkowania lasu, nasiennictwa, ochrony przeciwpożarowej oraz stanu posiadania.

Wyżej wymienione czynności Nadleśnictwo realizowało zgodnie z wytycznymi określonymi w aktach prawnych dotyczących sporządzania planu urządzenia lasu oraz aktami wewnętrznymi, tj.: Instrukcja Urządzenia Lasu, Zasady Hodowli Lasu, Instrukcja Ochrony Lasu, Instrukcja Ochrony Przeciwpożarowej Lasu, Instrukcja wyznaczania docelowej sieci drogowej nadleśnictwa, protokoły z posiedzenia Komisji Założeń Planu i ustalenia z Narady Techniczno-Gospodarczej oraz innych narad gospodarczych.

(akta kontroli str. 16, 47-149)

W okresie objętym kontrolą w Nadleśnictwie Gromnik nie dokonywano zmiany planu urządzenia lasu.

(akta kontroli str. 17, 20-46, 171-172)

3b. W PUL na lata 2013-2022 zaplanowano:

- odnowienia przy rębniach częściowych i stopniowych na powierzchni 254,66 ha, a wykonano 249,7 ha (98,1% planu),
- dolesienie luk i przerzedzeń na powierzchni 5,31 ha, a wykonano 8,48 ha (159,0%),
- poprawki i uzupełnienia na powierzchni 0,38 ha, a wykonano 9,94 ha (2615,8%),
- pielęgnowanie upraw (czyszczenia wczesne) na powierzchni 313,56 ha, a wykonano 398 ha (126,9%),
- pielęgnowanie młodników (czyszczenia późne) na powierzchni 1 923,84 ha, a wykonano 1 989,74 ha (103,4%).

Ponadto poza planem wykonano zalesienia nieużytków na powierzchni 0,1 ha, zalesienia gruntów nieleśnych na powierzchni 2,9 ha oraz odnowienia zrębów, halizn i płazowin na powierzchni 1,2 ha.

(akta kontroli str. 18, 171-172)

W PUL na lata 2023-2032 zaplanowano:

- odnowienia przy rębniach częściowych i stopniowych na powierzchni 259,5 ha, a do 30 czerwca 2024 r. wykonano 18,98 ha (7,3% planu),
- dolesienie luk i przerzedzeń na powierzchni 3,62 ha, a wykonano 0,65 ha (18,0%),
- pielęgnowanie upraw (czyszczenia wczesne) na powierzchni 50,87 ha, a wykonano 16,91 ha (33,2%),
- pielęgnowanie młodników (czyszczenia późne) na powierzchni 1 845,48 ha, a wykonano 377,52 ha (20,5%).

Ponadto poza planem wykonano zalesienia gruntów nieleśnych na powierzchni 0,75 ha oraz poprawki i uzupełnienia w uprawach na powierzchni 4,29 ha.

(akta kontroli str. 18, 171-172)

Nadleśniczy wyjaśnił, że niewykonanie w pełni planu odnowień w ramach PUL na lata 2013-2022 wynikało z włączenia drzewostanów, w których zaprojektowano odnowienie, do kategorii drzewostanów reprezentatywnych, na których nie prowadzi się żadnych zabiegów gospodarczych, są pozostawiane w celu obserwacji naturalnych procesów zachodzących w lasach. Przekroczenie rozmiaru rzeczowego dolesień luk i przerzedzeń wynikało z bieżących potrzeb hodowlanych drzewostanów. Przekroczenie rozmiaru rzeczowego poprawek i uzupełnień wynikało z bieżących potrzeb hodowlanych drzewostanów. Poprawki zostały zaplanowane w PUL dla istniejących upraw. W ciągu dziesięcioletniego okresu obowiązywania PUL były zakładane kolejne uprawy, na których ze względu na losowe sytuacje (susza, wymakanie) powstawały ubytki sadzonek powodujące potrzebę ich ponownego wprowadzenia w ramach poprawek. Przekroczenie rozmiaru rzeczowego pielęgnowania upraw – czyszczenia wczesne wynikało z bieżących potrzeb hodowlanych drzewostanów. Czyszczenia wczesne zostały zaplanowane w PUL dla istniejących upraw. W ciągu dziesięcioletniego okresu obowiązywania PUL były zakładane kolejne uprawy, które ze względu na żyzne siedliska występujące na terenie Nadleśnictwa, powodujące intensywny wzrost roślinności konkurencyjnej dla wprowadzonych sadzonek, wymagały wykonania czyszczeń wczesnych. Przekroczenie rozmiaru rzeczowego pielęgnowania młodników – czyszczenia późne wynikało z bieżących potrzeb hodowlanych drzewostanów. Czyszczenia późne zostały zaplanowane w PUL dla istniejących młodników. W ciągu dziesięcioletniego okresu obowiązywania PUL kolejne uprawy przeszły do fazy młodnika, toteż konieczne było wykonanie w nich czyszczeń późnych w celu stworzenia korzystnych warunków dla dalszego wzrostu.

(akta kontroli str. 241-248)

Stwierdzone
nieprawidłowości

W działalności kontrolowanej jednostki w przedstawionym wyżej zakresie nie stwierdzono nieprawidłowości.

Opis stanu
faktycznego

4. Pozyskanie drewna

4a. Nadleśniczy wyjaśnił m.in., że wyznaczając cięcia w drzewostanie należy dążyć do osiągnięcia zamierzonego celu hodowlanego, nawet jeśli błąd oszacowania zasobności w wydzieleniach skutkuje koniecznością zwiększenia lub zmniejszenia pozyskania w stosunku do wskazówki gospodarczej PUL dla danego wydzielania. Nadleśniczy zwrócił uwagę, że rozbieżności pomiędzy ilościami pozyskanego drewna w latach objętych kontrolą wynikały przede wszystkim z różnych potrzeb hodowlanych poszczególnych drzewostanów, a także różnic w produktywności drzewostanów.

(akta kontroli str. 156-159)

Ilość pozyskanego drewna (w tym opałowego) w Nadleśnictwie w poszczególnych latach okresu 2019-2023 oraz w I półroczu 2024 r. wyniosła odpowiednio (w m³): 49 817, 55 717, 56 911, 46 550, 45 651 i 25 271. W latach 2019-2022 wykonano pozyskanie grubizny stanowiące odpowiednio 8,57%, 9,64%, 9,88% oraz 7,90% dziesięcioletniego etatu miąższościowego określonego w PUL na lata 2013-2022. Wykonanie etatu powierzchniowego wyniosło odpowiednio: 8,28%, 8,97%, 8,59% oraz 8,28%. Całościowe wykonanie planu pozyskania w latach 2013-2022 wyniosło 93,90% rozmiaru miąższościowego oraz 99,00% rozmiaru powierzchniowego. W latach 2023-2024 (stan na 30 czerwca 2024 r.) wykonano pozyskanie grubizny stanowiące odpowiednio 8,78% i 5,93% dziesięcioletniego etatu miąższościowego określonego w PUL na lata 2023-2032. Wykonanie etatu powierzchniowego wyniosło odpowiednio: 12,00% oraz 0,89%. Według stanu na 30 czerwca 2024 r. całościowe wykonanie dziesięcioletniego planu pozyskania określonego na lata 2023-2032 wyniosło 14,71% rozmiaru miąższościowego oraz 12,89% rozmiaru powierzchniowego.

(akta kontroli str. 160)

Nadleśniczy wyjaśnił, że całościowe wykonanie planu pozyskania w latach 2013-2022 na poziomie 93,90% rozmiaru miąższościowego oraz 99,00% rozmiaru powierzchniowego wynikało m.in. z włączenia części drzewostanów do kategorii reprezentatywnych (gdzie nie prowadzi się zabiegów gospodarczych), pozostawiania drewna gorszej jakości jako rezerwuaru drewna martwego oraz pozostawiania bez zabiegów gospodarczych tzw. kęp ekologicznych.

(akta kontroli str. 241-248)

4b. W okresie od 1 stycznia 2019 r. do 30 czerwca 2024 r. pozyskano łącznie 279 917 m³ drewna, z czego 165 684 m³ w ramach użytkowania rębego oraz 114 233 m³ w ramach użytkowania przedrębego. Cięcia poza planem były cięciami przygodnymi. Miąższość drewna pozyskanego w ramach użytkowania przygodnego wyniosła 25 713 m³. W ramach cięcia rębego w latach 2019-2024 (I półrocze) uzyskano odpowiednio (w m³): 31 629 (w tym 3 647 cięcia przygodne), 36 990 (2 336 cięcia przygodne), 35 469 (2 095 cięcia przygodne), 21 490 (2 285 cięcia przygodne), 25 493 (2 278 cięcia przygodne), 14 613 (814 cięcia przygodne). W ramach cięcia przedrębego w latach 2019-2024 (I półrocze) uzyskano odpowiednio (w m³): 18 188 (w tym 3 091 cięcia przygodne), 18 727 (1 873 cięcia przygodne), 21 442 (2 680 cięcia przygodne), 25 060 (2 419 cięcia przygodne), 20 158 (1 765 cięcia przygodne) oraz 10 658 (430 cięcia przygodne). Cięć sanitarnych nie prowadzono. W ramach cięcia przygodnego ewidencjonowano drewno pozyskane z wycinki pojedynczych drzew uszkodzonych przez czynniki biotyczne (grzyby patogeniczne, szkodniki owadzie), abiotyczne (m.in. uszkodzenia korony w wyniku wiatru, opadów mokrego śniegu), stanowiących często zagrożenie dla zdrowia i życia ludzkiego oraz mienia. W ramach cięcia przygodnego ewidencjonowano również drewno wyrobione z pojedynczych drzew powalonych przez siły przyrody (wiatr, opady mokrego śniegu, intensywne opady deszczu powodujące rozmoknięcie gruntu). W ramach cięć przygodnych na terenie lasów zarządzanych przez Nadleśnictwo nie dokonywano wycinki całych drzewostanów. Do cięć przygodnych nie typowano całych drzewostanów.

(akta kontroli str. 19)

Nadleśniczy wyjaśnił, że do cięć przygodnych typowano pojedyncze drzewa uszkodzone przez czynniki biotyczne i abiotyczne, które stanowiły często zagrożenie dla zdrowia i życia ludzkiego oraz mienia. Potrzeba wycinki/uprzętnienia drzew w ramach cięć przygodnych była dokumentowana w książkach służbowych, a także w meldunkach składanych przez leśniczych

po wystąpieniu ekstremalnych zjawisk atmosferycznych (zgodnie z § 178 Instrukcji Ochrony Lasu). Leśniczy/podleśniczy pokazywał w terenie wykonawcy prac leśnych drzewa przeznaczone do cięć przygodnych.

(akta kontroli str. 156-159)

Zgodność dokonanej wycinki z PUL sprawdzono na próbie⁹ 10 oddziałów leśnych, na których prowadzono wycinkę w 2023 r. W każdym zbadanym przypadku pozyskano mniej drewna niż wskazano w PUL, a różnice mieściły się w przedziale od 0,44% do 48,27%.

(akta kontroli str. 173-192)

Nadleśniczy wyjaśnił, że stwierdzone na próbie 10 wydzieleń różnice pomiędzy planem pozyskania grubizny zawartym w PUL a faktycznie pozyskaną ilością grubizny wynikały z pozostawiania bez zabiegu fragmentów drzewostanu stanowiących tak zwane kępy ekologiczne, części drzewostanu w pobliżu dróg publicznych, osiedli, cieków wodnych, itp. Zgodnie z wymaganiami dobrych praktyk w zakresie gospodarki leśnej, pozostawiono pewną ilość drzew w celu uzupełnienia rezerwuaru tzw. drewna martwego. Ponadto Nadleśniczy zwrócił uwagę, że ilość grubizny do pozyskania określona w PUL odnosi się do okresu 10 lat. W związku z powyższym może być pozyskana w dwóch nawrotach cięć. Pracownicy terenowi Nadleśnictwa na bieżąco monitorują stan i potrzeby hodowlane poszczególnych drzewostanów. W przypadku wystąpienia potrzeby wykonania zabiegów hodowlanych w drzewostanach, w których dotychczas pozyskano znacznie mniej grubizny niż to wynika z PUL, możliwe jest ich wykonanie w kolejnych latach obowiązywania PUL.

(akta kontroli str. 241-248)

4c. W okresie od 1 stycznia 2019 r. do 31 grudnia 2022 r. Nadleśnictwo wykonywało zadania gospodarcze (w ramach których pozyskiwano również drewno) na podstawie PUL na lata 2013-2022 zatwierdzonego decyzją Ministra Środowiska z 17 października 2013 r.

PUL na lata 2023-2032 został zatwierdzony 18 sierpnia 2023 r. W okresie poprzedzającym zatwierdzenie, tj. od 1 stycznia do 18 sierpnia 2023 r., wykonywano zadania gospodarcze, w tym pozyskano 27 672 m³ drewna.

(akta kontroli str. 20, 37)

Zgodnie z art. 7 ust. 1 ustawy z dnia 28 września 1991 r. o lasach¹⁰, trwale zrównoważoną gospodarkę leśną prowadzi się według planu urządzenia lasu, natomiast § 135 ust. 7 Instrukcji urządzenia lasu części 1 – Instrukcja sporządzania projektu planu urządzenia lasu dla nadleśnictwa¹¹ stanowił, że projekt planu urządzenia lasu staje się planem urządzenia lasu po jego zatwierdzeniu, w drodze decyzji, przez ministra właściwego do spraw środowiska.

Nadleśniczy wyjaśnił, że obszary leśne, w których wykonywano zadania gospodarcze w okresie bez zatwierdzonego PUL, zostały wybrane przez leśniczych na podstawie bieżącego stanu lasu i stwierdzonych potrzeb hodowlanych. Drewno pozyskane w okresie bez zatwierdzonego PUL pochodziło z terenów objętych formami ochrony przyrody, ponieważ stanowiły one 97,15% powierzchni gruntów w zarządzie Nadleśnictwa. Ponadto Nadleśniczy zwrócił uwagę, że w chwili rozpoczęcia zabiegów gospodarczych wykonywanych w okresie od 1 stycznia do 18 sierpnia 2023 r. była już wykonana prognoza

⁹ Dobranej wg osądu kontrolera.

¹⁰ Dz. U. z 2024 r. poz. 530, ze zm.; dalej: *ustawa o lasach*.

¹¹ Załącznik do zarządzenia nr 55 Dyrektora Generalnego Lasów Państwowych z dnia 21 listopada 2011 r.

oddziaływania na środowisko PUL oraz wydzielenia posiadały opisy taksacyjne wg stanu na 1 stycznia 2023 r. zawierające opis budowy i cech drzewostanu, wskazania gospodarcze do realizacji oraz planowane ilości drewna do pozyskania.

(akta kontroli str. 241-248)

4d. Zestawienia generowane z Wielkoobszarowej Inwentaryzacji Stanu Lasów (WISL) dotyczyły regionalnych dyrekcji Lasów Państwowych i nie było możliwe wygenerowanie zestawień dla poziomu poszczególnych Nadleśnictw. Zestawienia WISL operowały miąższością brutto, natomiast sprawozdanie LPIR-8 miąższością netto.

(akta kontroli str. 551)

Nadleśniczy wyjaśnił, że w wyniku przeliczeń miąższości z brutto na netto powstają różnice związane z zaokrągleniami. Ponadto dane ze sprawozdawczości Lasów Państwowych odzwierciedlają miąższość grubizny wynikającą z pomiarów pozyskanych sortymentów drzewnych (miąższość wynikowa, ustalona po pozyskaniu drewna). Natomiast WISL jest szacunkiem wykonanym metodą matematyczno-statystyczną na podstawie losowo rozmieszczonych kołowych powierzchni próbnych, gdzie określa się miąższość drzew, które w okresie pomiędzy kolejnymi pomiarami zostały usunięte z powierzchni.

(akta kontroli str. 241-248)

Stwierdzone
nieprawidłowości

W działalności kontrolowanej jednostki w przedstawionym wyżej zakresie nie stwierdzono nieprawidłowości.

5. Aktywność w zakresie zwiększania powierzchni lasów i ich bioróżnorodności

Opis stanu
faktycznego

5a. Powierzchnia gruntów objętych zarządkiem Nadleśnictwa na dzień 1 stycznia 2013 r. wynosiła 8 195,2899 ha (w tym współwłasności 1,7600 ha). Według stanu na 31 grudnia 2022 r. powierzchnia ta wyniosła 8 202,9136 ha (w tym współwłasności 7,6900 ha). W bilansie przybyło 7,6237 ha gruntów w zarządzie Nadleśnictwa, natomiast w przypadku ujawnienia współwłasności gruntów przybyło 5,9300 ha. Głównymi przyczynami zmian były: przekazanie gruntów, sprzedaż/nabycie gruntów, zamiany gruntów, rozgraniczenia, ujawnienie i zniesienie współwłasności, dostosowanie ewidencji Nadleśnictwa do Ewidencji Gruntów i Budynków.

Według stanu na 1 stycznia 2013 r. i 1 stycznia 2023 r. zmianie uległa powierzchnia lasu w poszczególnych klasach wieku: Ia – spadek o 2,53 ha, Ib – wzrost o 72,28 ha, IIa – wzrost o 153,77 ha, IIb – wzrost o 2,23 ha, IIIa – wzrost o 175,75 ha, IIIb – wzrost o 20,52 ha, IVa – spadek o 67,51 ha, IVb – spadek o 74,75 ha, Va – wzrost 266,30 ha, Vb – spadek o 149,75 ha, VI spadek o 50,16 ha, VII – spadek o 34,73 ha, VIII – wzrost o 18,87 ha, klasa odnowienia – spadek o 286,68 ha, klasa do odnowienia – wzrost o 9,94 ha.

W porównaniu do ostatniej rewizji nastąpiło zwiększenie powierzchni I i II klasy wieku z 772,82 ha do 998,57 ha, zwiększenie powierzchni średnich klas wieku (III i IV klasa wieku) – z 3050,02 ha do 3104,03 ha oraz zwiększenie udziału V klasy wieku z 1013,04 ha do 1129,59 ha. Zaobserwowano zmniejszenie powierzchni klasy odnowienia (KO) z 2601,12 ha do 2314,44 ha oraz zakwalifikowanie 9,94 ha drzewostanów do klasy do odnowienia, co było wynikiem stosowania rębni złożonych.

Istotne zmiany powierzchni zajmowanej przez poszczególne gatunki dotyczyły: sosny (spadek o 40,2%), sosny czarnej (spadek o 81,3%), modrzewia (spadek

o 36,0%), świerka (spadek o 53,8%), jodły (wzrost o 20,2%), dębu (spadek o 19,3%), klonu zwyczajnego (wzrost o 1 295,5%), jesionu (spadek o 62,3%), grabu (spadek o 49,8%), brzozy (spadek o 48,5%), osiki (spadek o 28,6%).

Istotne zmiany miąższości poszczególnych gatunków dotyczyły: sosny (spadek o 33,6%), sosny czarnej (spadek o 86,4%), świerka (spadek o 53,2%), jodły (wzrost o 29,4%), klonu zwyczajnego (wzrost o 2 166,7%), jesionu (spadek o 70,4%), grabu (spadek o 43,9%), brzozy (spadek o 37,8%), olszy czarnej (wzrost o 20,1%), osiki (spadek o 30,0%) i żywotnika (wzrost o 50,0%).

W okresie od 1 stycznia 2013 r. do 31 grudnia 2022 r. przybyło 23,7 ha powierzchni leśnej (do 8 100,1 ha), 0,36 ha gruntów zadrzewionych i zakrzewionych (do 3,95 ha) oraz ubyło 14,96 ha użytków rolnych (do 68,36 ha) i 2,47 ha pozostałych użytków (do 30,50 ha).

(akta kontroli str. 235-237)

5b. W okresie objętym kontrolą na terenie lasów będących w zarządzie Nadleśnictwa odnotowano uszkodzenia drzewostanów przez czynniki/organizmy szkodliwe, mogące stanowić zagrożenie dla trwałości lasów. Nadleśniczy wykonywał zabiegi zwalczające i ochronne.

W 2019 r. uszkodzenia spowodowane przez obniżenie poziomu wód i suszę wystąpiły na powierzchni 0,26 ha. Ponadto obiałka korowa wystąpiła na powierzchni 6 ha, obiałka pędowa na powierzchni 1,2 ha, zamieranie pędów jodły na powierzchni 0,35 ha, szkody spowodowane przez bobry na powierzchni 0,42 ha, natomiast szkody spowodowane przez zwierzęta jeleniowate na powierzchni 1,6 ha. Zabiegi ochronne przed szkodami powodowanymi przez jeleniowate wykonano na powierzchni 24,76 ha (6,05 ha – grodzenie upraw leśnych, 18,71 ha – zabezpieczanie upraw leśnych repelentem).

W 2020 r. szkody spowodowane przez obiałkę korową wystąpiły na powierzchni 15,5 ha, obiałkę pędową na powierzchni 3 ha, zamieranie pędów jodły na powierzchni 2,05 ha. Podtopienia wystąpiły na powierzchni 0,01 ha. Zmrożenia wystąpiły na powierzchni 1,59 ha. Szkody spowodowane przez zwierzęta jeleniowate wystąpiły na powierzchni 2 ha. Zabiegi ochronne przed szkodami powodowanymi przez jeleniowate wykonano na powierzchni 24,96 ha (6,80 ha – grodzenie upraw leśnych, 18,16 ha – zabezpieczanie upraw leśnych repelentem).

W 2021 r. szkody spowodowane przez obiałkę korową wystąpiły na powierzchni 10,7 ha, obiałkę pędową na powierzchni 0,95 ha, zamieranie pędów jodły na powierzchni 0,4 ha. Szkody spowodowane przez zwierzęta jeleniowate wystąpiły na powierzchni 6,06 ha. Zabiegi ochronne przed szkodami powodowanymi przez jeleniowate wykonano na powierzchni 23,50 ha (2,61 ha – grodzenie upraw leśnych, 20,89 ha – zabezpieczanie upraw leśnych repelentem).

W 2022 r. szkody spowodowane obiałką pędową wystąpiły na powierzchni 0,92 ha, jemiołą na jodle na powierzchni 97,02 ha, działaniem bobrów na powierzchni 0,1 ha, a zwierząt jeleniowatych – 0,4 ha. Zabiegi ochronne przed szkodami powodowanymi przez jeleniowate wykonano na powierzchni 28,86 ha (7,92 ha – grodzenie upraw leśnych, 20,94 ha – zabezpieczanie upraw leśnych repelentem).

W 2023 r. szkody spowodowane przez obiałkę korową wystąpiły na powierzchni 1,88 ha, obiałkę pędową na powierzchni 0,9 ha. Zabiegi ochronne przed szkodami spowodowanymi przez obiałki wykonano na powierzchni 0,90 ha. Zabiegi ochronne polegały na usuwaniu porażonych drzewek z upraw/młodników w okresie zimowym, a następnie ich spalaniu. Szkody spowodowane przez bobry wystąpiły na powierzchni 0,18 ha, a przez zwierzęta jeleniowate na powierzchni 0,1 ha. Zabiegi ochronne przed szkodami

powodowanymi przez jeleniowate wykonano na powierzchni 21,44 ha (1,67 ha – grodzenie upraw leśnych, 19,77 ha – zabezpieczanie upraw leśnych repelentem).

W 2024 r. szkody spowodowane przez obiałkę korową wystąpiły na powierzchni 3 ha, obiałkę pędową na powierzchni 13,15 ha, zamieranie pędów jodły na powierzchni 0,5 ha, jemioła na jodle na powierzchni 292,63 ha. Zabiegi ochronne przed szkodami powodowanymi przez jeleniowate wykonano na powierzchni 5,89 ha (5,89 ha – grodzenie upraw leśnych).

(akta kontroli str. 193-196, 209-232)

5c. W okresie objętym kontrolą Nadleśnictwo podejmowało działania w celu powiększenia zasobów leśnych oraz podwyższenia ich produktywności. Działania w zakresie powiększenia zasobów leśnych polegały na:

- przejmowaniu lasów z Państwowego Funduszu Ziemi (przejęto 9,11 ha lasów),
- nabywaniu lasów w trybie art. 37 i 37a ustawy o lasach (nabyto 13 nieruchomości o łącznej powierzchni 24,64 ha),
- zalesianiu zbędnych gruntów rolnych (w latach 2013-2022 zalesiono 2,99 ha gruntów nieleśnych i nieużytków, w 2024 r. do 30 czerwca zalesiono 0,75 ha gruntów rolnych, w przewidywaniu planu finansowo-gospodarczego na rok 2025 zaplanowano zalesienie 2,75 ha zbędnych gruntów rolnych).

Działania w zakresie podwyższenia produktywności drzewostanów polegały na:

- wykonywaniu zabiegów pielęgnacyjnych (czyszczenia wczesne, czyszczenia późne, trzebieże wczesne, trzebieże późne),
- wprowadzaniu cennych domieszek (dąb szypułkowy, klon, jawor, modrzew europejski).

Efektem działań w zakresie podwyższenia produktywności drzewostanów był wzrost przeciętnej zasobności drzewostanów Nadleśnictwa z 324 m³/ha (stan na 1 stycznia 2013 r.) do 340 m³/ha (stan na 1 stycznia 2023 r.).

(akta kontroli str. 233-234, 249-256)

Stwierdzone
nieprawidłowości

W działalności kontrolowanej jednostki w przedstawionym wyżej zakresie nie stwierdzono nieprawidłowości.

Opis stanu
faktycznego

6. Nabywanie nieruchomości

6a. Pismem z 15 października 2021 r. skierowanym do Starostwa Powiatowego w Tarnowie Nadleśnictwo zwróciło się z zapytaniem, czy na terenie powiatu tarnowskiego znajdują się działki mogące być przedmiotem regulacji wynikającej z art. 74 ust. 3 ustawy o lasach, zgodnie z którym lasy i grunty przeznaczone do zalesienia, znajdujące się w zasobach Państwowego Funduszu Ziemi, przeszły z dniem 1 stycznia 1992 r. (dzień wejścia w życie ustawy o lasach) w zarząd PGL LP. W odpowiedzi Starostwo Powiatowe w Tarnowie poinformowało, że na terenie powiatu tarnowskiego nie występowały działki mogące być przedmiotem ww. regulacji.

Pismem z 31 stycznia 2024 r. skierowanym do Krajowego Ośrodka Wsparcia Rolnictwa (dalej: KOWR) Oddział Terenowy w Krakowie Nadleśnictwo zwróciło się o wskazanie możliwych do przekazania w zarząd Lasów Państwowych gruntów, o których mowa w art. 24 ust. 4 ustawy z dnia 19 października 1991 r. o gospodarowaniu nieruchomościami rolnymi Skarbu Państwa¹², znajdujących się na obszarze powiatu tarnowskiego oraz miasta Tarnów. W odpowiedzi KOWR poinformował, że zgodnie z art. 24 ust. 1 pkt 1 ww. ustawy KOWR gospodaruje zasobem w pierwszej kolejności w drodze wydzierżawienia albo sprzedaży

¹² Dz. U. z 2024 r. poz. 589, ze zm.

nieruchomości rolnych na powiększenie lub utworzenie gospodarstw rodzinnych. Nieruchomości pozostające w Zasobie Własności Rolnej Skarbu Państwa w pierwszej kolejności podlegają wydzierżawieniu lub sprzedaży, a w przypadku braku zainteresowania potencjalnych kontrahentów w związku z wyczerpaniem możliwości rozdysponowania wynikających z ww. przepisu, mogą stanowić przedmiot przekazania na rzecz Lasów Państwowych. Mając powyższe na uwadze KOWR poinformował, iż na chwilę obecną nie posiada nieruchomości spełniających kryteria dotyczące przekazania na obszarze pozostającym w zasięgu terytorialnym Nadleśnictwa.

(akta kontroli str. 150-153)

6b. W latach 2022-2024 (I połowa) Nadleśnictwo nabyło nieruchomości w trybie art. 37 i art. 37a ustawy o lasach w liczbie: jedna, 11 i jedna, odpowiednio o powierzchni 0,43 ha, 20,26 ha i 3,95 ha. Średni koszt nabycia jednego hektara wyniósł odpowiednio: 43,4 tys. zł, 60,3 tys. zł i 25,6 tys. zł. W latach 2019-2021 nie nabyto żadnej nieruchomości. Nabycie nieruchomości nastąpiło w celu prowadzenia gospodarki leśnej, powiększenia powierzchni leśnej Nadleśnictwa, połączenia większych kompleksów leśnych z drogami publicznymi, połączenia sąsiednich kompleksów leśnych, a także wypełnienia pól enklaw gruntów obcych. W okresie objętym kontrolą skorzystano cztery razy z prawa pierwokupu: w 2023 r. trzykrotnie nabywając trzy działki o łącznej powierzchni 4,62 ha oraz 30 kwietnia 2024 r. nabywając nieruchomość leśną o powierzchni 3,95 ha.

(akta kontroli str. 155)

Nadleśniczy wyjaśnił, że ograniczenia związane z nabywaniem nieruchomości wynikały z oferowania Nadleśnictwu do zakupu działek o nieregularnym kształcie, znacznie oddalonych od zasobów leśnych Nadleśnictwa, bez możliwości zalesienia zgodnie z planem zagospodarowania przestrzennego, sprzedaży części udziałów we własności działki, oferowana działek o nieuregulowanym stanie prawnym lub obciążonych długami i innymi obowiązkami prawnymi.

(akta kontroli str. 241-248)

Stwierdzone
nieprawidłowości

W działalności kontrolowanej jednostki w przedstawionym wyżej zakresie nie stwierdzono nieprawidłowości.

Opis stanu
faktycznego

7. Działania w celu ograniczenia negatywnego wpływu antropopresji

7a. W okresie objętym kontrolą Nadleśnictwo nie składało wniosków do Dyrekcji Generalnej Lasów Państwowych o ustanowienie lasów jako ochronne. Podział na kategorie ochronności dla Nadleśnictwa w projekcie PUL przyjęty został zgodnie z decyzją Ministra Środowiska z 5 lutego 2003 r. W trakcie opracowywania PUL na lata 2023-2032 uznano, że ww. decyzja Ministra Środowiska jest nadal obowiązująca i na jej podstawie do nowego PUL zostały wpisane kategorie ochronności.

(akta kontroli str. 520-524, 542-543)

Na próbie 20% wydzieliń¹³ (tj. fragmentów lasów zlokalizowanych w granicach administracyjnych miast – 101 wydzieliń oraz obszarów mogących chronić zasoby wód powierzchniowych i podziemnych, regulujących stosunki hydrologiczne w zlewni oraz na obszarach wododziałów – 84 wydzielenia) spośród 924 wszystkich ustalono, że w każdym przypadku ustanowiono lasy ochronne.

(akta kontroli str. 530-534)

¹³ Dobór próby na podstawie osądu kontrolera.

Stwierdzone
nieprawidłowości

W działalności kontrolowanej jednostki w przedstawionym wyżej zakresie nie stwierdzono nieprawidłowości.

Opis stanu
faktycznego

8. Zabezpieczenie przeciwpożarowe

8a. W okresie objętym kontrolą lasy będące w zarządzie Nadleśnictwa były zaliczone do III kategorii zagrożenia pożarowego (małe zagrożenie pożarowe). Jedynie w 2020 r. wystąpiły dwa pożary na łącznej powierzchni 0,02 ha. Pożary te miały charakter pożaru pokrywy gleby i nie spowodowały strat (w tym finansowych) w drzewostanach oraz mieniu.

(akta kontroli str. 161)

8b. W latach 2019-2024 (I połowa) Nadleśnictwo co roku opracowywało dokument pn. „Sposoby postępowania na wypadek powstania pożaru lasu dla Nadleśnictwa Gromnik”. Dokument zawierał wymagane elementy określone w załączniku nr 8 do Instrukcji ochrony przeciwpożarowej lasu, był co roku aktualizowany i uzgadniany w terminie do 15 marca każdego roku z komendami Państwowej Straży Pożarnej w Tarnowie, Brzesku, Nowym Sączu i Dębicy.

(akta kontroli str. 167-170, 238-240)

8c. Nadleśnictwo zapewniło i utrzymywało odpowiednie źródła wody do celów przeciwpożarowych, zgodnie z rozporządzeniem w sprawie ochrony przeciwpożarowej budynków. Na swoim terenie posiadało cztery zbiorniki przeciwpożarowe stanowiące punkty czerpania wody (dwa w leśnictwie Zalasowa i dwa w leśnictwie Skrzyszów). Dodatkowo na terenie Nadleśnictwa zlokalizowane były cztery zbiorniki wodne, które również mogły stanowić źródło wody do celów przeciwpożarowych (w leśnictwach: Bieśnik, Bogoniowice, Kąśna Górna i Bistuszowa).

Zbiorniki wodne znajdujące się na terenie Nadleśnictwa spełniały obowiązujące normy w zakresie wymaganego zapasu wody (co najmniej 50 m³), były wyposażone w stanowiska czerpania wody z utwardzoną nawierzchnią, umożliwiające pobieranie wody z głębokości nie większej niż 4 m, mierząc od lustra wody do poziomu stanowiska czerpania wody, z wykorzystaniem autopomp lub motopomp pożarniczych. Stanowiska czerpania wody, hydranty zewnętrzne oraz inne punkty poboru wody ze źródeł wody do celów przeciwpożarowych znajdowały się w promieniu 6 km od dowolnego punktu położonego w lesie pozostającym w zarządzie Nadleśnictwa, tworzącym samoistnie lub wspólnie kompleks leśny o powierzchni ponad 300 ha (zgodnie z uzgodnieniem w zakresie źródeł wody do celów przeciwpożarowych w lasach poczynionym z Komendantem Miejskim Państwowej Straży Pożarnej w Tarnowie w piśmie z 28 września 2022 r.).

(akta kontroli str. 317-327)

8d. Nadleśnictwo zapewniło i utrzymywało w większości odpowiednie dojazdy przeciwpożarowe, zgodnie z rozporządzeniem w sprawie ochrony przeciwpożarowej budynków. Łączna długość dojazdów pożarowych według stanu na 30 czerwca 2024 r. wynosiła 59,40 km, z czego zdecydowana większość, tj. 40,91 km, była w stanie dobrym, 0,80 km w stanie średnim, 16,95 km w stanie zadowalającym oraz 0,74 km w stanie złym. Do stanu złego zakwalifikowano dwa odcinki dojazdów pożarowych nr 8 i 9, które w Docelowej Sieci Drogowej przewidziane były do budowy.

Nadleśniczy wyjaśnił, że odcinek drogi w stanie złym (technicznie podzielony na dwa odcinki nr 8 i 9) nie pełni funkcji dojazdu do zbiorników wodnych i ma znaczenie drugorzędne dla celów przeciwpożarowych. Łączy on jedynie dwa osobne dojazdy przeciwpożarowe (o stanie dobrym) ze sobą, pełniąc funkcję łącznika. Remont tego odcinka planowany był na lata 2026-2027.

Średni koszt budowy 1 km dojazdu pożarowego, według wyliczeń na 30 czerwca 2024 r., wyniósł 0,59 mln zł. W celu doprowadzenia wszystkich dojazdów pożarowych w Nadleśnictwie do stanu co najmniej dobrego lub średniego należałoby ponieść koszty w szacunkowej wysokości około 0,44 mln zł. W okresie objętym kontrolą Nadleśnictwo poniosło nakłady inwestycyjne na przebudowę i budowę dróg leśnych pełniących funkcję dojazdów pożarowych w kwocie łącznej 3,91 mln zł. W tym okresie dofinansowanie stanu dróg lokalnych dla jednostek samorządu terytorialnego wyniosło 2,18 mln zł. Na bieżąco prowadzono prace związane z utrzymaniem właściwego stanu dojazdów pożarowych oraz właściwego ich oznakowania.

(akta kontroli str. 555-560, 542-543, 552-553)

8e. Dla wszystkich lasów pozostających w zarządzie Nadleśnictwa zostało spełnione wymaganie dotyczące odległości dojazdów pożarowych od lasu, określone w § 8 rozporządzenia Ministra Środowiska z 22 marca 2006 r. w sprawie szczegółowych zasad zabezpieczenia przeciwpożarowego lasów¹⁴ (dla lasów zaliczonych do III kategorii zagrożenia przeciwpożarowego odległość nie powinna przekraczać 1500 m).

(akta kontroli str. 257-258)

Stwierdzone
nieprawidłowości

W działalności kontrolowanej jednostki w przedstawionym wyżej zakresie nie stwierdzono nieprawidłowości.

9. Działania w zakresie łagodzenia skutków zjawisk ekstremalnych

Opis stanu
faktycznego

9a. W okresie objętym kontrolą Nadleśnictwo podejmowało działania mające na celu łagodzenie skutków zjawisk ekstremalnych, których opis zamieszczono w pkt. 2a niniejszego wystąpienia.

(akta kontroli str. 260-262, 263-316, 328-500)

W latach 2020-2023 Nadleśnictwo pozyskało środki zewnętrzne na realizację zadań z zakresu retencji wodnej w wysokości odpowiednio: 85,8 tys. zł, 583,8 tys. zł, 492,9 tys. zł i 516 tys. zł. Powyższe środki pochodziły z projektu MRG2 i zostały wykorzystane na przebudowę istniejących obiektów inżynierskich służących retencji wody oraz spowolnieniu odpływu wody i zmniejszeniu erozji wodnej, tj.: zbiornik wodny w leśnictwie Zalasowa, siedem przepustów w ciągu drogi leśnej nr 11 oraz jeden przepust w ciągu drogi leśnej nr 7d w leśnictwie Kąsna Górna, dwa przepusty w ciągu drogi leśnej nr 23 w leśnictwie Pleśna oraz dwa przepusty w ciągu drogi leśnej nr 16 w leśnictwie Bistuszowa.

(akta kontroli str. 260-262, 349-500)

9b. W okresie objętym kontrolą Nadleśnictwo otrzymało dotacje celowe z budżetu państwa na sporządzanie planów zalesienia lub inwestycji, o których mowa w art. 35 ust. 5 ustawy o lasach. Kwota otrzymanych dotacji wyniosła: rok 2019 – 3000 zł, rok 2020 – 1000 zł, rok 2021 – 500 zł. W latach 2022-2023 nie sporządzano planów zalesień lub inwestycji. W roku 2024 (do 30 czerwca) sporządzony został jeden plan zalesienia. Wniosek o przyznanie dotacji miał zostać przekazany do RDLP w terminie określonym w porozumieniu o współpracy zawartym pomiędzy Agencją Restrukturyzacji i Modernizacji Rolnictwa a Lasami Państwowymi.

(akta kontroli str. 259, 501-518)

Stwierdzone
nieprawidłowości

W działalności kontrolowanej jednostki w przedstawionym wyżej zakresie nie stwierdzono nieprawidłowości.

¹⁴ Dz. U. z 2022 r. poz. 1065.

Opis stanu faktycznego	10. Wymagania dobrej praktyki w zakresie gospodarki leśnej Na próbie wszystkich (80) spraw z 2024 r. (I połowa) ustalono, że Nadleśnictwo realizowało wymagania dobrej praktyki w zakresie gospodarki leśnej określone w rozporządzeniu w sprawie wymagań dobrej praktyki w zakresie gospodarki leśnej. W przypadku każdej sprawy przeprowadzono odpowiednio udokumentowaną wizję terenową. W okresie objętym kontrolą wykonano trzebież wczesną pozytywną (na 12 powierzchniach), trzebież późną pozytywną (na 37 powierzchniach), rębnię stopniową udoskonaloną (na 29 powierzchniach), rębnię stopniową udoskonaloną – cięcie uprzątające (na jednej powierzchni), rębnię przerębową (na jednej powierzchni). Nie wykonywano rębni zupełnych oraz rębni gniazdowych w pasie o szerokości 25 m od linii brzegu naturalnych cieków i zbiorników wodnych. (akta kontroli str. 525-528)
------------------------	---

Stwierdzone nieprawidłowości	W działalności kontrolowanej jednostki w przedstawionym wyżej zakresie nie stwierdzono nieprawidłowości.
------------------------------	--

Opis stanu faktycznego	11. Wykonywanie zaleceń z kontroli 11a. W okresie objętym kontrolą do Nadleśnictwa wpłynęło łącznie 10 skarg/wniosków dotyczących prowadzenia gospodarki leśnej. W 2020 r. dotyczyły one: ➤ 28 marca 2020 r. – udzielenia informacji na temat prac leśnych prowadzonych w leśnictwie Pleśna oraz problemu nielegalnego poruszania się po lesie w weekendy grup quadów i motocykli crossowych; 17 kwietnia 2020 r. w udzielonej odpowiedzi wyjaśniono wnioskodawcy zasady prowadzenia prac leśnych, przedstawiono podejmowane działania w zakresie eliminowania nielegalnych wjazdów pojazdami typu quady, motocykle crossowe na tereny leśne oraz zachęcono do bieżącej współpracy poprzez zgłaszanie pracownikom Nadleśnictwa stwierdzonych przypadków nielegalnego wjazdu na tereny leśne zarządzane przez Nadleśnictwo; ➤ 4 września 2020 r. – podstaw prawnych wycinki drzew w miejscowości Kowalowa (leśnictwo Bistuszowa), sposobu doboru drzew do wycinki oraz dalszego zagospodarowania lasu, w którym aktualnie pozyskiwane jest drewno; 4 września 2020 r. w udzielonej odpowiedzi wyjaśniono wnioskodawcy zasady prowadzenia prac leśnych, w tym zgodności zabiegu z obowiązującym PUL, wyboru drzew do wycinki, a także dalsze zamierzenia dotyczące wykonania odnowienia. W 2021 r. pisma dotyczyły: ➤ 25 lutego 2021 r. – udzielenia informacji co do zgodności z PUL prowadzonej wycinki drzew oraz zabiegów gospodarczych w leśnictwie Zalasowa; 9 marca 2021 r. poinformowano wnioskującego, że zabiegi gospodarcze prowadzone aktualnie w leśnictwie Zalasowa są zgodne z obowiązującym PUL; ➤ 21 października 2021 r. – zweryfikowania czy wycinka drzew w leśnictwie Kąśna Górna nie jest prowadzona z naruszeniem granicy z lasem prywatnym; w wyniku podjętych działań stwierdzono, że podmiot wykonujący ścinkę na rzecz Nadleśnictwa naruszył granicę lasu prywatnego, będącego własnością zgłaszającego; 19 listopada 2021 r. udzielono zgłaszającemu pisemnej odpowiedzi, w której zawarto propozycję ugody; ➤ 2 listopada 2021 r. – wykonania prac na alejkach betonowych w lesie Sośnina w Tarnowie; Nadleśnictwo nie przychyliło się do wniosku; 2 grudnia 2021 r. udzielono pisemnej odpowiedzi, w której wyjaśniono wnioskującemu zasady planowania oraz wykonywania prac w Nadleśnictwie;
------------------------	---

- 4 listopada 2021 r. – wycinki drzew w lesie Sośnina w Tarnowie; 17 listopada 2021 r. wyjaśniono, że pozyskanie drzew jest związane z prowadzonymi zabiegami trzebieży oraz cięć rębnych, określonymi w obowiązującym PUL;
- 16 listopada 2021 r. – przeprowadzenia lustracji terenowej w lesie parafialnym w Bruśniku; Nadleśnictwo przychyliło się do wniosku; 6 grudnia 2021 r. pracownicy Nadleśnictwa wspólnie z proboszczem parafii w Bruśniku dokonali lustracji lasu parafialnego; w efekcie lustracji wydano decyzję nakazującą usunięcia drzew opianowanych przez organizmy szkodliwe, złomów i wywrotów, a także uporządkowania pozostałości po pozyskanym surowcu drzewnym.

Wniosek z 22 września 2022 r. dotyczył określenia zasobów martwego drewna w lasach zarządzanych przez Nadleśnictwo. Nadleśnictwo przychyliło się do wniosku i 6 października 2022 r. przekazało wnioskującemu posiadane informacje na temat szacunkowych zasobów martwego drewna zgromadzonych w zarządzanych lasach.

Wniosek z 21 października 2023 r. dotyczył sposobu prowadzenia wycinki drzew w leśnictwie Bieśnik, miejscowość Ruda Kameralna. 14 listopada 2023 r. udzielono informacji, w której zostały wyjaśnione podstawy prawne oraz obowiązujące standardy prowadzenia prac leśnych. Nadleśnictwo zaproponowało spotkanie w terenie w celu wyjaśnienia interesujących stronę wnioskującą zagadnień.

Wniosek z 9 marca 2024 r. dotyczył wycinki drzew i niszczenia szlaku w miejscowości Pleśna. 20 marca 2024 r. wyjaśniono, że zaobserwowana wycinka drzew nie dotyczy Lasu Państwowego, a szlak, po którym zrywane jest drewno, nie znajduje się na gruntach zarządzanych przez Nadleśnictwo.

(akta kontroli str. 540-541)

11b. W latach 2019-2024 (I półrocze) w Nadleśnictwie zostały przeprowadzone następujące kontrole z zakresu zadań objętych tematyką kontroli NIK:

- w 2019 r. kontrola Państwowej Straży Pożarnej w Brzesku w zakresie przestrzegania przepisów przeciwpożarowych, rozpoznania możliwości i warunków prowadzenia działań ratowniczych przez jednostki ochrony przeciwpożarowej; w wyniku kontroli nie stwierdzono nieprawidłowości i nie wydano zaleceń pokontrolnych;
- w 2020 r. kontrola Państwowej Straży Pożarnej w Tarnowie w zakresie jak w ww. kontroli w 2019 r. oraz postępowania z substancjami kontrolowanymi, nowymi substancjami i fluorowanymi gazami cieplarnianymi, w rozumieniu ustawy z dnia 15 maja 2015 r. o substancjach zubożających warstwę ozonową oraz o niektórych fluorowanych gazach cieplarnianych¹⁵, wykorzystywanymi w ochronie przeciwpożarowej, a także systemami ochrony przeciwpożarowej oraz gaśnicami zawierającymi substancje kontrolowane, nowe substancje lub fluorowane gazy cieplarniane lub od nich uzależnionymi; w wyniku kontroli nie stwierdzono nieprawidłowości i nie wydano zaleceń pokontrolnych;
- w 2020 r. kontrola Regionalnej Dyrekcji Lasów Państwowych (RDLP) w Krakowie dotycząca organizacji wydatku drewna przez Nadleśnictwa podległe RDLP. Kontrola nie wykazała nieprawidłowości (poza nieterminowymi wewnętrznymi asygnatami płatności) i nie sformułowano żadnych wniosków pokontrolnych;
- w 2021 r. kontrola Państwowej Straży Pożarnej w Tarnowie w zakresie jak w 2020 r.; w wyniku kontroli stwierdzono nieprawidłowość związaną z brakiem zapewnionej możliwości skutecznego poboru wody do celów przeciwpożarowych w miejscowości Trzemesna oraz w Tuchowskim Lesie

¹⁵ Dz. U. z 2020 r. poz. 2065.

(leśnictwo Zalasowa) z uwagi na zamulenie oraz intensywne występowanie trzciny oraz innej roślinności; w wyniku zaleceń pokontrolnych Nadleśnictwo w 2022 r. dokonało odmulenia oraz oczyszczenia z roślinności zbiornika wodnego w miejscowości Trzemesna; odmulenie i oczyszczenie zbiornika wodnego w Tuchowskim Lesie miało zostać zrealizowane w ramach MRG3, w latach 2025-2026;

- w 2021 r. kontrola Wojewódzkiego Inspektoratu Ochrony Roślin i Nasiennictwa w Krakowie, Oddział w Tarnowie w zakresie przechowywania dokumentów dotyczących zbycia albo nabycia, przechowywania lub przemieszczania roślin oraz paszportów, prowadzenia rejestru ocen do celu wydawania paszportów roślin, obowiązków spełnienia wymagań dotyczących aktualizacji danych, kontroli w zakresie zdrowotności produktów roślinnych lub przedmiotów zgodnie z art. 7 i art. 8 ustawy z dnia 13 lutego 2020 r. o ochronie roślin przed agrofagami¹⁶; w trakcie przedmiotowej kontroli nie stwierdzono nieprawidłowości i nie wydano zaleceń pokontrolnych;
- w 2021 r. kontrola RDLP w Krakowie dotycząca zagospodarowania i wykorzystania gruntów rolnych w jednostkach Lasów Państwowych, kontrola wykazała nieprawidłowości m.in. dotyczące niezgodnego z procedurami wydzierżawiania i wynajmowania gruntów rolnych oraz zaleciła weryfikację wszystkich czynnych umów dzierżawy i najmu nieruchomości;
- w 2022 r. kontrola Państwowej Straży Pożarnej w Tarnowie w zakresie jak w 2019 r.; w wyniku kontroli stwierdzono nieaktualne uzgodnienie w zakresie źródeł wody do celów przeciwpożarowych w lasach; w związku z realizacją zaleceń pokontrolnych pismem z 22 sierpnia 2022 r. Nadleśnictwo wystąpiło do Komendanta Miejskiego Państwowej Straży Pożarnej w Tarnowie o uzgodnienie promienia, w jakim dla lasów tworzących samoistnie lub wspólnie kompleksy o powierzchni ponad 300 ha zapewnione będą stanowiska czerpania wody ze źródeł do celów przeciwpożarowych w lasach; Komendant Miejski Państwowej Straży Pożarnej w Tarnowie pismem z 28 września 2022 r. uzgodnił promień o wartości 6 km, w którym od dowolnego punktu położonego w lesie dla lasów pozostających w zarządzie Nadleśnictwa, tworzących samoistnie lub wspólnie kompleksy leśne o powierzchni ponad 300 ha, winny być zapewnione stanowiska czerpania wody, hydranty zewnętrzne lub inne punkty poboru wody ze źródeł do celów przeciwpożarowych;
- w 2022 r. kontrola Wojewódzkiego Inspektoratu Ochrony Roślin i Nasiennictwa w Krakowie, Oddział w Tarnowie w zakresie prowadzenia rejestru dostarczonych/zakupionych/wyprodukowanych oraz sprzedanych roślin, prowadzenia rejestru ocen do celów wydawania paszportów roślin, zdrowotności produktów roślinnych lub przedmiotów zgodnie z art. 7 i 8 ustawy o ochronie roślin przed agrofagami, obowiązków spełnienia wymagań dotyczących aktualizacji danych; w trakcie przedmiotowej kontroli nie stwierdzono nieprawidłowości i nie wydano zaleceń pokontrolnych;
- w 2022 r. kontrola okresowa Nadleśnictwa przeprowadzona przez inspekcję podległą Dyrektorowi Generalnemu Lasów Państwowych; w wyniku kontroli ustalono w zakresie:
 - a) urządzenia lasu – ocena dobra, stwierdzono: nieproporcjonalną do dziesięcioletniego okresu obowiązywania PUL realizację miąższościowego etatu użytków głównych;
 - b) hodowli lasu – ocena bardzo dobra, stwierdzono nieterminowe reagowanie na potrzeby drzewostanów (cztery przypadki na 73

¹⁶ Dz. U. z 2023 r. poz. 301.

kontrolowane), w jednym przypadku błędną kwalifikację wykonanego cięcia;

- c) ochrony lasu – ocena dostateczna, stwierdzono: stosowanie niewłaściwych kodów w przypadku drewna zasiedlonego, nieterminowe wyłożenie pułapek feromonowych na brudnicę mniszkę oraz ich nieprawidłową kontrolę, nieterminowe wykonanie obserwacji samic brudnicy mniszki metodą transektu;
- d) ochrony przyrody – ocena bardzo dobra, stwierdzono jeden przypadek nieterminowego wykonania prac w rezerwacie przyrody Styr w stosunku do treści zarządzenia nr 23/13 Regionalnego Dyrektora Ochrony Środowiska w Krakowie z 3 grudnia 2013 r. w sprawie ustanowienia zadań ochronnych dla rezerwatu przyrody Styr; w wyniku kontroli zrealizowano wszystkie zalecenia pokontrolne, dotyczące m.in. realizowania etatu użytkowania zgodnie z proporcjonalnym upływem czasu, bieżącego reagowania na potrzeby drzewostanu i prawidłowego wykonywania oraz kwalifikowania cięć wykonywanych w rębniach złożonych;
- w 2023 r. kontrola Państwowej Straży Pożarnej w Brzesku w zakresie jak w 2019 r.; w wyniku kontroli nie stwierdzono nieprawidłowości i nie wydano zaleceń pokontrolnych;
- w 2023 r. kontrola Wojewódzkiego Inspektoratu Ochrony Roślin i Nasiennictwa w Krakowie, Oddział w Tarnowie w zakresie jak w 2022 r.; w wyniku kontroli nie stwierdzono nieprawidłowości i nie wydano zaleceń pokontrolnych;
- w 2023 r. kontrola Biura Nasiennictwa Leśnego przeprowadzona na podstawie ustawy z dnia 7 czerwca 2001 r. o leśnym materiale rozmnożeniowym¹⁷; w trakcie kontroli dokonano lustracji leśnego materiału podstawowego, przeglądu dokumentacji dostawcy leśnego materiału rozmnożeniowego oraz oceny leśnego materiału rozmnożeniowego, lustracji upraw leśnych oraz weryfikacji pochodzenia wykorzystanego materiału rozmnożeniowego (regionalizacji nasiennej); w wyniku kontroli nie stwierdzono nieprawidłowości i nie wydano zaleceń pokontrolnych.

(akta kontroli str. 535-539, 564-574)

Stwierdzone
nieprawidłowości

W działalności kontrolowanej jednostki w przedstawionym wyżej zakresie nie stwierdzono nieprawidłowości.

Opis stanu
faktycznego

12. Wypełnianie obowiązków informacyjnych

W Biuletynie Informacji Publicznej Nadleśnictwa¹⁸ zamieszczona została m.in. karta informacyjna PUL na lata 2023-2032 oraz prognozy oddziaływania na środowisko dla PUL na lata 2023-2032, w formie zgodnej z załącznikiem do rozporządzenia Ministra Środowiska z dnia 22 września 2020 r. w sprawie wzoru oraz zawartości i układu publicznie dostępnego wykazu danych o dokumentach zawierających informacje o środowisku i jego ochronie.

(akta kontroli str. 166, 552-554, 561-563)

Stwierdzone
nieprawidłowości

W działalności kontrolowanej jednostki w przedstawionym wyżej zakresie nie stwierdzono nieprawidłowości.

¹⁷ Dz.U. z 2019 r. poz. 1097.

¹⁸ <https://www.gov.pl/web/nadlesnictwo-gromnik/wykaz-dokumentow-zawierajacych-informacje-o-srodowisku> [dostęp: 3 października 2024 r.].

IV. Uwagi i wnioski

W związku z niestwierdzeniem nieprawidłowości Najwyższa Izba Kontroli nie formułuje uwag ani wniosków.

V. Pozostałe informacje i pouczenia

Wystąpienie pokontrolne zostało sporządzone w dwóch egzemplarzach; jeden dla kierownika jednostki kontrolowanej, drugi do akt kontroli.

Prawo zgłoszenia
zastrzeżeń

Zgodnie z art. 54 ustawy o NIK kierownikowi jednostki kontrolowanej przysługuje prawo zgłoszenia na piśmie umotywowanych zastrzeżeń do wystąpienia pokontrolnego, w terminie 21 dni od dnia jego przekazania. Zastrzeżenia zgłasza się do Dyrektora Delegatury w Krakowie. Prawo zgłaszania zastrzeżeń, zgodnie z art. 61b ust. 2 ustawy o NIK, nie przysługuje do wystąpienia pokontrolnego zmienionego zgodnie z treścią uchwały w sprawie zastrzeżeń.

Najwyższa Izba Kontroli nie oczekuje odpowiedzi na niniejsze wystąpienie pokontrolne.

Kraków, 9 października 2024 r.

p.o. Dyrektor Delegatury
Najwyższej Izby Kontroli
w Krakowie

z up.

Mariusz Gorczyca
p.o. Wicedyrektor
/podpisano elektronicznie/

Kontroler

Mariusz Pindral
główny specjalista
kontroli państwowej
/podpisano elektronicznie/